

Giới thiệu kết quả nghiên cứu KH&CN tại TP. HCM

✦ BÍCH VÂN

Điều tra hiện trạng khai thác nguồn lợi cá ở huyện Cần Giờ và bước đầu nghiên cứu đặc điểm sinh học của loài cá chìa vôi (*Proteracanthus sarissophorus* – Cantor, 1849)

Chủ nhiệm đề tài: CN. **Thái Ngọc Trí**

Cơ quan chủ trì: Trung tâm phát triển KH&CN Trẻ

Cơ quan quản lý: Sở Khoa học và Công nghệ TP. HCM

Năm hoàn thành: 2011.

Cá chìa vôi

Nguồn lợi cá ở Cần Giờ có vai trò quan trọng trong đời sống, cung cấp thực phẩm hàng ngày cho nhân dân trong vùng, các vùng lân cận và TP.HCM; là nguồn thức ăn của một số loài động vật lưỡng cư – bò sát, chim sinh sống ở khu dự trữ sinh quyển Cần Giờ, những vùng ngập mặn... Có nhiều loài cá có giá trị kinh tế và trở thành đặc sản như cá dứa, cá ngát, cá chìa vôi... Đề tài thực hiện với mục tiêu đóng góp bước đầu cho việc quản lý khai thác, sử dụng và phát triển bền vững nguồn lợi thủy sản tự nhiên không chỉ thực hiện bởi các cơ quan quản lý mà cần có sự chia sẻ và tham gia của cộng đồng ngư dân.

Kết quả, đã thu thập và xác định được 74 loài cá thuộc 32 họ, 10 bộ ở Cần Giờ.

Khu hệ cá ở huyện Cần Giờ có nguồn gốc mặn và lợ. Do ảnh hưởng của thủy triều và mạng lưới sông rạch vì vậy các loài cá có thể di cư vào sâu trong các sông, kênh rạch để sinh sống, kiếm ăn, sinh sản. Trong 74 loài cá thu được có 1 loài nằm trong Sách Đỏ Việt Nam, 2007, bậc sắp nguy cấp VU (Vulnerable), đó là loài cá mang rổ (*Toxotes chatareus*). Qua kết quả điều tra, nghiên cứu và thu thập thông tin ở ngư dân, nhóm tác giả xác định có 33 loài cá có giá trị kinh tế. Trong đó

Bộ cá	Số loài cá	Tỉ lệ trong tổng số loài (%)
Cá vược (Perciformes)	43	58
Cá bơn (Pleuronectiformes)	7	9
Cá trích (Clupeiformes)	6	8
Cá nheo (Siluriformes)	6	8
Cá chình (Anguilliformes)	5	7
Cá nóc (Tetraodontiformes)	2	3
Cá nhái (Beloniformes)	2	3
...

bộ cá vược chiếm số lượng nhiều nhất với 25 loài, kể đến là bộ cá nheo 4 loài, bộ cá bơn 2 loài, bộ cá chình và bộ cá mù lùn (*Scorpaeniformes*) mỗi bộ có 1 loài.

Nhóm tác giả kiến nghị hỗ trợ phát triển nghề nuôi trồng các loài cá có giá trị kinh tế nhằm giảm áp lực khai thác, tiến tới xóa bỏ hình thức khai thác nguồn lợi thủy sản bằng nghề đóng đáy, lưới 3 màng cũng nên xem xét về kích cỡ mắt lưới. Đồng thời đề xuất xây dựng mô hình đồng quản lý nghề cá dựa trên cơ sở cộng đồng (mô hình đồng quản lý nghề cá quy mô nhỏ), phù hợp với điều kiện thực tế tại địa phương. □

Sacký
Hải Đăng

**CÔNG TY CỔ PHẦN DỊCH VỤ KHOA HỌC
CÔNG NGHỆ SẮC KÝ HẢI ĐĂNG
EDC – HD CORPORATION**

Địa chỉ: 79 Trương Định, P. Bến Thành, Q.1, Tp. HCM

Điện thoại: (84.8) 38239643/ 38248814

Fax: (84.8) 38239872

Website: www.sackyhaidang.com.vn

Email: info@sackyhaidang.com.vn

Khảo sát sự cố và đề xuất giải pháp bảo đảm an toàn trong sử dụng khí dầu mỏ hóa lỏng (LPG) tại TP.HCM

Chủ nhiệm đề tài: **ThS. Lý Ngọc Minh**

Cơ quan chủ trì: Trường Đại học Công nghiệp TP.HCM

Cơ quan quản lý: Sở Khoa học và Công nghệ TP. HCM

Năm hoàn thành: 2011.

Khí dầu mỏ hóa lỏng (LPG) là nguồn năng lượng sạch và tiện dụng. Hiện nay, việc sử dụng LPG không chỉ trong phạm vi các xí nghiệp công nghiệp mà đã lan rộng tới hộ gia đình, khu chung cư... Đặc biệt, xu hướng sử dụng LPG thay thế cho xăng dầu trong các phương tiện giao thông vận tải đang ngày càng phát triển, nhất là tại TP.HCM. Bên cạnh những lợi ích thì việc sử dụng LPG cũng tiềm ẩn nguy cơ gây sự cố vô cùng lớn. Nhiều sự cố nghiêm trọng trong chế biến, vận chuyển, tồn trữ và sử dụng LPG đã xảy ra và ngày càng có xu hướng tăng cùng với sự gia tăng tiêu thụ LPG.

Đề tài thực hiện nhằm khảo sát sự cố, hiện trạng an toàn và đề xuất giải pháp đảm bảo an toàn trong sử dụng LPG tại TP.HCM. Theo đó, LPG có nhiều đặc tính nguy hại và được tồn trữ trong thiết bị có áp suất cao nên có nguy cơ gây sự cố môi trường như rò rỉ, cháy, nổ. Thực tế đã xảy ra một số sự cố môi trường trong chế biến và sử dụng LPG gây thiệt hại nghiêm trọng về người và tài sản, tác động tiêu cực tới môi trường.

Taxi của Petro Việt Nam sử dụng nhiên liệu LPG

Sử dụng LPG ở Việt Nam nói chung, TP.HCM nói riêng có một số đặc điểm như mức độ an toàn của các thiết bị chưa đảm bảo; nhận thức của một bộ phận người sử dụng về an toàn trong sử dụng LPG chưa cao; công tác quản lý còn nhiều bất cập; tình hình tai nạn giao thông đường bộ ngày càng gia tăng có thể gây sự cố cho xe bồn chở LPG ... Để giảm thiểu sự cố trong sử dụng LPG cần coi trọng yếu tố con người và cải thiện môi trường sử dụng cũng như hoàn thiện thiết bị chứa LPG.

Nhóm tác giả đã đề xuất các giải pháp bảo đảm an toàn và bảo vệ môi trường trong sử dụng LPG liên quan

Sử dụng LPG không đúng mục đích

đến yếu tố con người, thiết bị, môi trường và kế hoạch đáp ứng trong từng trường hợp khẩn cấp. Quản lý an toàn môi trường trong sử dụng LPG nói riêng và an toàn môi trường trong công nghiệp nói chung cần các giải pháp đồng bộ, mang tính hệ thống với sự tham gia của nhiều đối tượng có liên quan, phù hợp với điều kiện sử dụng tại mỗi địa phương. Khi xây dựng các tiêu chuẩn an toàn môi trường trong sử dụng LPG cần lưu ý tới hiệu ứng dây chuyền của sự cố. Xây dựng tường chắn hợp lý hoặc đặt ngầm bồn chứa LPG nhằm giảm thiểu tác động của sự cố nổ thiết bị chứa LPG, áp dụng quy trình tính toán sức bền thiết bị chứa LPG. Quy định và tuân thủ quy định không chuyên chở gas đặt nằm ngang. Mỗi xe gắn máy chỉ được chở 1 bình gas loại 13 kg và đặt đứng. Các sự cố trong sử dụng LPG cần được thống kê đầy đủ. Nâng cao nhận thức cho người sử dụng LPG, như: xây dựng chương trình huấn luyện an toàn môi trường và phòng chống cháy nổ; tuyên truyền thông qua các phương tiện thông tin đại chúng...□

Thiết bị chứa LPG.

Cần chấp hành đúng quy định khi vận chuyển LPG

Điều tra khảo sát khảo cổ học phục vụ nhu cầu quy hoạch, xây dựng và phát triển huyện Cần Giờ TP.HCM (giai đoạn 2006-2010)

Chủ nhiệm đề tài: TS. Nguyễn Thị Hậu

Cơ quan chủ trì: Viện Nghiên cứu Phát triển

Cơ quan quản lý: Sở Khoa học và Công nghệ TP. HCM

Năm hoàn thành: 2011.

Khu vực Cần Giờ có nhiều di tích lịch sử văn hóa như di tích khảo cổ học, đình chùa, lăng mộ, di tích cách mạng... Bên cạnh đó, Cần Giờ còn có một không gian cảnh quan độc đáo là rừng ngập mặn. Các di tích được phân bố tập trung ở khu vực Cần Thạnh, Long Hòa và Lý Nhơn, nơi hàng ngày diễn ra các hoạt động kinh tế, chính trị, văn hóa của dân cư với mức độ ngày càng nhanh, phong phú và đa dạng. Vì vậy, bảo tồn, phát triển về văn hóa luôn đan xen, song hành. Điều này có nghĩa là cùng một lúc phải bảo lưu được những giá trị văn hóa truyền thống, bảo vệ những di tích lịch sử, không gian cảnh quan thiên nhiên vốn có nhưng đồng thời phải đảm bảo phát triển một cách hài hòa có định hướng.

Nhóm nghiên cứu đã khảo sát được 23/26 di tích trên toàn huyện và thực hiện đào thám sát 4 di tích ở xã Long Hòa và Lý Nhơn. Theo đó, hệ thống di tích khảo cổ học huyện Cần Giờ TP.HCM không chỉ tiêu biểu cho các giá trị văn hóa thời tiền sử của vùng đất thành phố và khu vực miền Đông Nam bộ mà còn mang tính chất độc đáo của văn hóa tiền sử Đông Nam Á. Vì vậy, việc nghiên cứu, bảo tồn và phát huy giá trị của hệ thống di tích này là vấn đề được nhiều nhà khảo cổ, các học giả trong nước và quốc tế quan tâm. Từ những nghiên cứu bước đầu từ năm 1922 – 1994 các nhà khảo cổ học đã có được nhận thức cơ bản về lịch sử vùng đất này như một cội nguồn của văn hóa Óc Eo. Sự tiếp nối này không chỉ thể hiện qua địa tầng di tích mà còn rõ ràng qua sưu tập di vật trong các di chỉ cư trú – sản xuất gốm và di tích mộ táng chum gốm.

Di vật khảo cổ học tại Cần Giờ.

Mô hình bếp gốm (cà ràng) chôn trong mộ táng tại Cần Giờ, cách đây 2500 năm.

Kết quả khảo sát của đề tài này cũng góp phần khẳng định những giá trị và ý nghĩa trên của hệ thống di tích khảo cổ học Cần Giờ.

Trong khoảng thiên niên kỷ thứ nhất trước Công nguyên, tại vùng rừng ngập mặn nơi cửa sông – vịnh biển thuộc địa bàn huyện Cần Giờ TP.HCM ngày nay đã tồn tại một hệ thống di tích khảo cổ học đặc biệt, có thể và cần thiết được phân lập thành một nền văn hóa khảo cổ mới: văn hóa Giồng Phệt. Kết cấu tầng văn hóa, loại hình gốm di chỉ cho biết đây là những di tích cư trú – sản xuất gốm – mộ táng phát triển liên tục từ khoảng 3000 – 1500 năm trước.

Di vật tìm thấy trong văn hóa Giồng Phệt cực kỳ phong phú về số lượng, đa dạng và độc đáo về loại hình, thể hiện một số đặc trưng văn hóa riêng biệt và những mối quan hệ giao lưu mật thiết với văn hóa Đồng Nai, văn hóa Sa Huỳnh, với một số di tích mộ chum ở Đông Nam Á. Cần Giờ với vị trí đặc biệt của nó đã hình thành một “cảng thị sơ khai” vào những thế kỷ trước sau Công nguyên. Xét về lịch đại, những bằng chứng của sự phát triển từ văn hóa Giồng Phệt lên văn hóa Óc Eo đã góp phần làm sáng tỏ nguồn gốc bản địa của văn hóa Óc Eo. Hệ thống di tích khảo cổ học Cần Giờ có giá trị cao không chỉ về nghiên cứu khoa học mà còn trong phục vụ phát triển dân sinh và du lịch. Phần lớn những di tích khảo cổ học huyện Cần Giờ nằm trên các gò cao trong khu vực rừng ngập mặn. Các di tích không bị phá hủy nhanh vì nằm trong khu bảo tồn dự trữ sinh quyển. Tuy nhiên, việc trồng cây, thậm chí cư trú trên gò sẽ làm biến dạng di tích, về lâu dài, di tích sẽ biến mất. Vì vậy cần thiết có biện pháp bảo vệ di tích từ biện pháp bảo vệ rừng và không để nhân dân canh tác ở trên di tích...

Nhóm tác giả cũng đưa ra một số giải pháp cụ thể để bảo tồn và phát huy giá trị hệ thống di tích khảo cổ học huyện Cần Giờ như: sớm có quy hoạch tổng thể hệ thống di tích lịch sử - văn hóa huyện Cần Giờ, cả di sản văn hóa vật thể và phi vật thể; cần xây dựng quy chế bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa ở Cần Giờ, trong đó lưu ý việc bảo tồn nguyên trạng các di tích lịch sử văn hóa được xếp hạng theo quy định của Luật Di sản văn hóa và theo quy hoạch bảo tồn của thành phố; xây dựng cơ chế chính sách cho hoạt động phát huy giá trị và khai thác dịch vụ du lịch mà đối tượng chính là du lịch sinh thái kết hợp tham quan di tích khảo cổ học; nghiên cứu dự án phục hồi phát triển làng nghề truyền thống làm gốm vì đây là nghề thủ công chủ yếu của cư dân thời tiền sử, gốm cổ Cần Giờ có những đặc trưng riêng biệt về loại hình và trang trí.t